

Д/р
14368

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Кафедра конституційного права та правосуддя

13
10.04.17

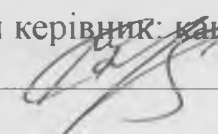
Д и п л о м н а р о б о т а

Освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста (с.о.)

на тему: “Митне право Європейського Союзу”

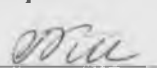
“Customs Law of the European Union”

Виконала студентка заочної форми навчання,
спеціальність 081, Право (Правознавство),
Морозова Юлія Євгеніївна

Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Саракуца М.О.

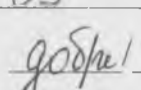
Рецензент: доктор юридичних наук, професор
Корчевна Л.О.

Рекомендовано до захисту на
засіданні кафедри “ 19 ” 04 2017 р.,
протокол № 9

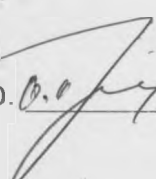
Завідуюча кафедрою
д.ю.н., проф. Корчевна Л.О.

Захищено на засіданні ЕК № 2

“ 10 ” 05 2017 р., протокол № 5

Оцінка С 1 20

Голова ЕК

д.ю.н., проф. Прієшкіна О.В.

Одеса – 2017

790986

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МИТНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК СКЛАДНИЙ ПРАВОВИЙ ФЕНОМЕН.....	6
1.1. Теоретичні та історичні аспекти митного права Європейського Союзу.....	6
1.2. Місце митного права в системі права ЄС.....	14
1.3. Система джерел митного права ЄС	
РОЗДІЛ 2. МИТНИЙ СОЮЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	37
2.1. Основні поняття та категорії.....	37
2.2. Принципи функціонування Митного союзу ЄС.....	42
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЄС СТОСОВНО ТРЕТІХ ДЕРЖАВ.....	50
3.1. Митно – тарифне регулювання зовнішньої торгівлі.....	50
3.1.1. Класифікація мит та інших зборів.....	52
3.1.2. Походження товарів.....	57
3.1.3. Визначення митної вартості товару.....	60
3.2. Нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі. Митні режими....	65
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Процеси, що відбуваються в світовому господарстві і в економічній політиці держав, характеризуються посиленням міжнародної активності. Активізація міжнародного співробітництва, в свою чергу, посилює міжнародну політичну і економічну інтеграцію.

В інтеграційних процесах чітко визначені як універсальні, так і регіональні аспекти, при чому можна відзначити перевагу останніх. Національне регулювання зовнішньоторговельних та митних питань на даному етапі глобалізації перестає бути ефективним, потрібне активне здійснення заходів щодо координації зусиль та взаємне міждержавне співробітництво. Все це робить необхідною розробку загального теоретико-практичного підходу до питань міждержавного митного співробітництва на основі функціонування митного права в рамках найбільш успішного міждержавного Співробітництва – Європейського Союзу. Звісно ж, що основна увага при цьому має бути приділена правовій складовій, що здатна сфокусуватися на існуючих відносинах і закласти основи їх подальшого ефективного розвитку.

Прагнення створити вільний від бар'єрів внутрішній ринок є результатом економічної філософії, що лежить в основі договорів, відповідно до яких були засновані Європейські Співтовариства. Ця філософія ґрунтується на ринковій економіці, яка вважається найефективнішим механізмом розподілу товарів та послуг.

Як відомо, внутрішній ринок товарів Союзу є вільним від бар'єрів, ґрунтується на:

- а) усуненні митних зборів, кількісних обмежень та інших подібних заходах;
- б) заходах, спрямованих на забезпечення того, щоб непряме оподаткування не перешкоджало торгівлі всередині Співтовариства;

в) позитивному законодавстві, впровадженому відповідно до Програми створення єдиного європейського ринку, а також спрямованому на усунення перешкод торгівлі за допомогою гармонізації стандартів.

Правове регулювання митного союзу ЄС з урахуванням його статусу регіональної організації і пов'язаної з цим специфікою досі залишається без уваги з боку вітчизняної правової науки, незважаючи на значну кількість робіт як з міжнародного, так і з митного права.

Найбільш докладно це питання висвітлено в західній правовій літературі. Перш за все, сюди відносяться роботи, присвячені аналізу міжнародно-правового регулювання митної справи і співвідношення наднаціонального та національного правопорядків - тут можна згадати роботи Дж.Вінер, В.О.Хендерсон, А.Дж. Іассона, Л.Кокфілд, Д.Ласок, П.Вітта, Х.-М.Вольффганг, К.Д.Еллерман, Дж.В.Брідж, П.А.Стоун та ін. Питання правового забезпечення уніфікації митного регулювання і співробітництва в сфері зовнішньої торгівлі в міждержавних об'єднаннях з чітко вираженим регіональним характером відносин розглядаються в роботах Р.Баррентса, Т.Беннета, Ш.Робінсон, К.Діао, Е.Діас-Бонілья, та ін.

Що стосується літератури російською мовою, слід зазначити, що спеціальні роботи, присвячені міжнародно-правовому регулюванню у галузі митної справи, вельми нечисленні. Певний інтерес представляють праці К.Г.Борісова, К.К.Сандровская, А.А.Наку, С.С.Жамкочьян, П.Ю.Кашкіной, Е. Р. Молчановой і ін.

Об'єкт дослідження – коло суспільних відносин у галузі функціонування митного права у Європейському союзі з моменту створення такого до сьогодні.

Предмет дослідження – правове регулювання різних аспектів митного права Європейського Союзу.

Мета дослідження – визначити поняття митного права ЄС та його місце в системі права ЄС. Розглянути та надати характеристику основних понять та принципів функціонування митного права ЄС.

Завдання дипломного дослідження:

- визначити поняття митного права ЄС;
- дослідити історичні передумови становлення митного права Європейського Союзу;
- визначити зміст та сутність джерел митного права Європейського Союзу;
- визначити місце митного права ЄС в системі права ЄС;
- встановити основні поняття та категорії по темі;
- розкрити основні принципи тарифного та нетарифного регулювання;
- охарактеризувати митні режими.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові і приватно наукові методи. Серед загальнонаукових - діалектичний метод пізнання, аналіз, синтез, комплексний і інші підходи; серед приватно наукових - діалектико-матеріалістичний метод пізнання соціально-правових явищ, а також історико-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий та логіко-теоретичний в поєднанні з системним підходом і аналізом.

Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 78 найменувань. Загальний обсяг роботи 95 сторінок.

ВИСНОВКИ

Митне право Європейського Союзу являє собою окрему самостійну галузь європейського права, що володіє власним предметом і методом регулювання, що стосуються митної сфери, а також власною системою джерел права.

На відміну від інших галузей європейського права митне право ЄС головує і багато в чому замінює національні норми держав-членів ЄС у сфері митного регулювання.

Пряма дія норм митного права ЄС та система їх юрисдикційної захисту дозволяють розглядати європейське митне право не як складову частину міжнародного митного права, а як частина особливої самостійної системи правових норм, що виникла в результаті утворення та функціонування Європейських співтовариств та Європейського Союзу.

Формування митного права ЄС стало наслідком створення Митного Союзу ЄС як основи Європейського Співтовариства і необхідною умовою його функціонування. Саме успішний розвиток Митного Союзу держав-членів ЄС став базою подальшої економічної та політичної інтеграції в рамках «Єдиної Європи». Митне право ЄС відіграє найважливішу роль для забезпечення фінансової самостійності Європейського Союзу, тим самим підкреслюючи його «наднаціональний» характер.

Митне право ЄС являє собою сукупність норм, що регулюють правовідносини, пов'язані:

- з проходженням товару через митний кордон (митне оподаткування, митний контроль, митні режими тощо);
- інституційною організацією митного механізму;
- відповідальністю за правопорушення у митній сфері та порядком розгляду митних спорів.

Система джерел митного права включає в себе акти первинного права ЄС (установчі договори), акти вторинного права (нормативно-правові акти інститутів ЄС), прецедентне право і міжнародні договори Союзу та держав-членів. Всі міжнародні договори за участю ЄС за складом сторін поділяються на три основні групи, при цьому загальним для них є те, що однією зі сторін завжди виступає держава / група держав, що не входять в ЄС. Перша включає в себе договори, де однією зі сторін виступає Євросоюз одноосібно - в цьому випадку предмет договору однозначно відноситься до компетенції ЄС. Друга включає в себе «змішані» договори, тобто коли стороною в ньому виступає спільно ЄС і одна / кілька із багатьох країн-членів - якщо предмет договору частково входить до компетенції ЄС, а частково - до національної компетенції держав – членів. Нарешті, третя група включає в себе договори між третіми країнами та державами-членами ЄС, що діють одноосібно. Суд ЄС визначив, що дані договори є складовою частиною права ЄС, хоча і застосовуються у вузькому правовому полі.

Митне регулювання в ЄС включає в себе вчинення всіх можливих дій або утримання від них з боку уповноважених органів та інститутів. Мова йде не тільки про державні органи влади, а й наддержавні, загальносоюзні. Ці органи здійснюють регулювання за допомогою прийняття нормативно-правових актів, що володіють як загальною, так і індивідуальною дією - так зване «вторинне право» Союзу (вторинне законодавство), засноване на відповідних повноваженнях органів ЄС, передбачені установчі договори (які, відповідно, є «первинним правом»).

Таке митне регулювання (як нормативне, так і звичайне) здійснюється фактично на трьох рівнях: міжнародному, національному та наднаціональному. На першому регулювання здійснюється насамперед за допомогою закріплення загальних для всіх учасників-суб'єктів міжнародного права принципів і критеріїв в галузі митної справи. Національний рівень на сьогоднішній день залишається основним в здійсненні митного регулювання, навіть з урахуванням функціонування єдиної міждержавної митної території.

Однак специфіка ЄС полягає в тому, що з національного рівня фактично знята тяжкість нормативного регулювання. Митне законодавство формується на рівні ЄС, національне законодавство вирішує питання його конкретного застосування.

На сьогоднішній день Європейський Союз є єдиним прикладом регіональної організації, де рівно представлені всі три рівня митного регулювання, і де пріоритет закріплений за наднаціональним (регіональним) рівнем.

Сутність Митного Союзу, як основи митного права ЄС, складається з двох рівнозначних компонентів: 1) заборони як експортних, так і імпорتنих митних зборів і будь-яких еквівалентних їм заходів, а також кількісних обмежень між державами-членами; 2) прийняття загального митного тарифу, тобто єдиної системи регулювання експортно-імпорتنих відносин з третіми країнами, враховувати, що норми Договору, що регулюють цю сферу права ЄС, поширюються не тільки на бар'єри в торгівлі між державами-членами, але і на бар'єри, що існують усередині самої держави-члена.

Необхідно зробити акцент на вивчення зовнішніх і внутрішніх аспектів Митного союзу держав-членів ЄС. Під першими позначимо правила митного регулювання товарообігу з третіми країнами. До них відносяться всі питання, які стосуються формування та реалізації Єдиного митного тарифу ЄС. Під внутрішніми аспектами розуміються принципи взаємовідносин держав-членів Митного Союзу, що забезпечують свободу переміщення товарів всередині єдиного митного простору цього регіонального об'єднання. У сукупності зовнішні та внутрішні аспекти складають сутність Митного Союзу ЄС і забезпечують основу для їх подальшої економічної інтеграції.

Правова база Митного союзу охоплює такі важливі моменти, як:

- Забезпечення однакового застосування єдиного тарифу на всіх зовнішніх кордонах ЄС;
- Впровадження єдиного підходу до процедур складування;
- Сприяння переміщення товарів у «митному транзиті»;

- Заміна широкого розмаїття митних документів єдиним адміністративним документом.

Вищезазначені правила були остаточно зведені в єдиному законодавстві, Митному кодексі, який було прийнято в 1992 році.

Однією з найбільш важливих складових Митного союзу ЄС є Загальний митний тариф. Він складається з двох основних частин: товарної номенклатури (систематизованого і класифікованого переліку товарів; товари розбиті на великі видові групи, які в свою чергу підрозділяються на більш специфічні групи і підгрупи з присвоєнням їм цифрових кодів) і ставки митних зборів, а також звільнення від мит, відповідних найбільш специфічним товарним груп (підгруп) в товарній номенклатурі.

Після вивчення всіх інститутів митного права ЄС можна констатувати, що дана галузь права в ЄС є однією з найбільш динамічною і такою, що ґрунтується у своїй стратегічній перспективі на нормах міжнародного права. У цьому контексті однією з найбільш важливих завдань, що стоять перед нею, є визначення планів майбутнього розвитку, оскільки міжнародна торгівля не стоїть на місці і вимагатиме адекватної відповіді. При цьому не втрачати своєї актуальності і традиційні завдання митного регулювання - зниження ставок тарифів і зняття нетарифних обмежень у торгівлі.

З плином часу все більшого значення набуватимуть питання електронної торгівлі і відповідно електронного декларування, впровадження в цілях зниження податку «на час». Крім того, впровадження у повсякденне життя новітніх технологій і, як наслідок, поява на світовому ринку нових товарів призводить до необхідності як їх класифікації для митних цілей, так і для забезпечення безпеки поставок.

Митний союз продовжує залишатися важливим джерелом доходу для ЄС і держав-членів, але в той же час багато в чому охоронцем внутрішнього ринку і забезпечення необхідного рівня підтримки безперебійної торгівлі в рамках ЄС, в той же час залишається цінним елементом захисту для

юридичних осіб ЄС, суспільства і навколишнього середовища від різних загроз, що виходять від міжнародної торгівлі товарами.

В останні роки Митний союз почав процес всеосяжних реформ і модернізації правил, процедур і методів роботи.

Таким чином, фокус уваги митних органів зміщується з питань справляння митних зборів, визначення митної вартості та деяких інших на питання забезпечення безпеки та захисту даних, впровадження нових технологій митного оформлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативна література:

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі СОТ – [Електронний ресурс].
Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_003
2. Договір о Європейському Союзі від 07.02.1992 в редакції Лісабонського договору. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eulaw.ru/treaties/teu>
3. Договір о функціонуванні Європейського Союзу – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eulaw.ru/treaties/tfeu>
4. Договори, утворюючі Європейські Співтовариства. – М.: Міжнародн. вид. група «Право», 1994. – 387 с.
5. Європейський Союз: Основопологаючі акти в редакції Лісабонського договору з коментаріями /отв. ред. С.Ю.Кашкін. – М.: ІНФРА-М, 2008. – 698 с.
6. Конституційні акти Європейського Союзу / Т. Качка, В. Посельський - К.: Юстініан, 2005.- 512с.
7. Лісабонський договір, змінюючий Договір о Європейському Союзі и Договір об утворенні Європейського Співтовариства. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eulaw.ru/treaties/lisbon>
8. Постанова Ради (ЄС) № 2913/92 про прийняття Митного кодексу Співтовариства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992R2913:20070101:EN:PDF>.
9. Consolidated version of the Treaty on the European Union [Текст]//Blackstone's EU Treaties and legislation/ N.Foster (ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. pp.1-20

10. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union [Текст] // Blackstone's EU Treaties and legislation/ N. Foster (ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. pp. 21-112
11. Court of Justice of the European Union. Case Law in the field of Customs Union Law. Cases 1961-1988. – 299 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/infringements/case_law/court_cases_customs_1961-1988_en.pdf
12. Court of Justice of the European Union. Case Law in the field of Customs Union Law. Cases 1989-1995. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/infringements/case_law/court_cases_customs_1961-1988_en.pdf
13. Court of Justice of the European Union. Case Law in the field of Customs Union Law. Cases 1995-2009. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/infringements/case_law/court_cases_customs_1995-2009_en.pdf
14. Court of Justice of the European Union. Case Law in the field of Customs Union Law. Cases 2010-2014. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/infringements/case_law/court_cases_customs_2010-2014.pdf
15. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007 // Official Journal of the European Union. – C 306, Vol. 50. – 17 December 2007.

Спеціальна література:

16. Баймуратов М. А. Международное публичное право: учебник / М. А. Баймуратов. – Одес. нац. юрид. акад. – К. : Истина, 2004. – 552 с.
17. Бирюков М. М. Европейское право до и после Лиссабонского договора / М. М. Бирюков. — М.: Науч. кн., 2010. – 210 с.

- 18.Бирюков М.М. Современное развитие Европейского Союза: международно-правовой подход: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10 / Бирюков М.М. - М, 2004.- с. 334.
- 19.Борко Ю. О. Від європейської ідеї - до єдиної Європи / Ю. О.Борко. - М.: Видавничий Дім "Ділова література", 2003. - 464 с.
- 20.Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / П. Ю. Буряк, О. Г. Гупало. – К. : Хай-Тек Прес, 2007. – 336 с.
- 21.Гоці С. Урядування в об'єднаній Європі : пер. з італ. / С. Гоці. – К.: К.І.С., 2003. – 286 с.
- 22.Грицяк, І.А. Правова та інституційна основа Європейського Союзу: Підручник/ І.А.Грицяк, В.В.Говоруха, В.Ю. Стрельцов; за заг. ред. М.Бойцун. - Х.: «Магістр», 2009 – С. 224.
- 23.Дейвис К. Право ЕС / К. Дэйвис / Пер. со 2-го англ. Изд. - К.: знання, 2005. - 406с.
- 24.Дмитрієв А. І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право / Дмитрієв А. І., Муравйов В.І. - К.: Юрінком інтер, 2000. - 640с.
- 25.Европейский Союз: справочник-путеводитель / Под ред. О.В. Буториной (отв.ред.), Ю.А. Борко, И.Д. Иванова: 2-е изд., доп. и перераб. - М.: Изд. Дом „Деловая литература", 2003. - 288 с.
- 26.Европейское право: Учебник для вузов / Под общ. ред. Л.М. Энтина. - М.: НОРМА, 2004. - 720 с.
- 27.Ершов С. В. Правовые особенности формирования наднациональной власти ЕС в процессе взаимодействия права ЕС и национального права государств-членов: дис... канд. юрид. наук \ Ершов С.В. – М., 2003. – 219 с.
- 28.Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. — 464 с.

- 29.Європейське право: право Європейського Союзу. Підручник у трьох книгах. Кн. перша: Інституційне право Європейського Союзу/ В.І.Муравйов, О.М.Шпакович, О.М.Лисенко, О.В.Святун. – К.: Ін Юре, 215. – 312 с.
- 30.Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб./ під ред.. І.А. Грицяка. – К: НАДУ, 2009. – 188 с.
- 31.Жамкочьян С. С. Таможенный союз как региональная организация (на примере Европейского Союза и Евразийского экономического сообщества): автореф. дисс ... канд. юрид. наук: 23.00.04 / Жамкочьян С.С.- Санкт-Петербург, 2006.- 26 с.
- 32.Ильин Ю.Д. Лекции по истории и праву Европейского союза / Ю.Д.Ильин. – Харьков: Консум, 1999.
- 33.Капустин А. Я. Европейский Союз: интеграция и право: монография / А. Я. Капустин. – М.: Изд-во РУДН, 2000. – 436 с.
- 34.Кашкин С. Ю. Лиссабонский договор - Новый этап развития права ЕС / С. Ю. Кашкина // Государство и право. - 2008. – N 29. - С. 59-66.
- 35.Кашкин С. Ю. Право Европейского Союза: учебник для вузов / под ред. С. Ю. Кашкина. – 3-е изд. М.: Издательство Юрайт; Высшее образование, 2013. - 1119 с.
- 36.Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с.
- 37.Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу / В. Кернз / Пер. з англ. К.: Т-во «Знання», 2001. - 381 с.
- 38.Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: навч. посібник: пер. з англ. / В. Кернз. – К.: Т-во „Знання», КОО, 2002. – 381 с.
- 39.Кистанова Я.Н. Перспективы развития таможенного сотрудничества государств - членов Европейского Союза в связи с изменениями первичного права ЕС / Я.Н. Кистанова // Евразийский юридический журнал. - М., 2013, № 12 (67). - С. 42-44.

40. Кістанова Я. Митний Союз Європейського Союзу: проблеми функціонування та перспективи розвитку/ Я.Кістанова // Юридичний вісник, 2013/3. – С. 187-194.
- 41.Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник/ В.В. Копійка, Т.І.Шинкаренко . – К.: Знання, 2009. – 751 с.
- 42.Круглашов А.М., Озимок І., Астапенко Т.С. Руссу В.В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник / склад. А.М.Круглашов, І.Озимок, Т.С.Астапенко, В.В. Руссу. – Ч 1. Чернівці, 2010. – 212 с.
- 43.Марченко М.Н., Дерябина Е.М. Право Европейского союза. Вопросы истории и теории / М.Н.Марченко, Е.М.Дерябина. - "Проспект", 2010.- 308 с.
- 44.Международное право: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / под ред. А.А. Ковалева, С.В. Черниченко. – М.: Омега-Л, 2006. – 831 с.
- 45.Мельник М.В. Особливості митних режимів за законодавством Європейського Союзу / М.В.Мельник// Науковий вісник Херсонського державного університету.- Випуск 1. Том 3. 2016. – С. 41-44.
- 46.Мусіс Н. Усе про спільні політики ЄС. Пер. з англ. / Н. Мусіс -К.:К.І.С, 2005. - 466с.
- 47.Наку А.А. Основы таможенного права Европейского Союза: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / А.А. Наку: Москва, 2002.- 216 с.
- 48.Наку А. А. Таможенное право ЕС. Учебное пособие/ А.А. Наку. - Москва, МГИМО, 2003. – 77 с.
- 49.Опришко В.Ф.Право Європейського союзу. Загальна частина / В.Ф. Опришко, А.В. Омельченко, А.С. Фастовець. - К.: КНЕУ, 2002. - 460с.
- 50.Острога В., Поликовская Е. Таможенное право Европейского Союза. Взаимодействие таможенно-правовых систем ЕС Республики

- Беларусь/ В.Острога, Е. Поликовская // Міжнародне супрацоўніцтва і вопыт. – 2010. – С. 112-117.
- 51.Петров Р.А. Право Європейського Союзу. 2-е вид. /Р.А. Петров. - К.: «Істина», 2009. – 376 с.
52. Петров Р.А., Опейда З.Й. Вступ до права Європейського Союзу / Р.А. Петров, З.Й. Опейда. - Донецьк: ДНУ, 2001.
- 53.Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В. Посельський. – К. : Смолоскип, 2001. – 168 с.
- 54.Право Європейського Союзу: підручник / за ред. В.І. Муравйова– К.: Юнірком Інтер, 2011. – 704 с.
- 55.Право Европейского Союза: учебник / Алисиевич Е.С., Бордунов В.Д., Долинская В.В., Иншакова А.О.; под общ. ред. А.Я. Капустина. – М.: Юрайт-Издат, 2013. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://mobile.uchebniki.ws/159701229380/pravo/grazhdanstvo_evropeyskogo_soyuz
- 56.Право Европейского Союза в вопросах и ответах: учеб. пособие / отв. ред. С. Ю. Кашкин. – М.: ТК Велби, Изд-во „Проспект”, 2005. – 304 с.
- 57.Право Європейського Союзу: Навчальний посібник /За заг. ред.. Р.А.Петрова . – 3-тє видання, змінене і доповнене. – К.: Істина, 2010 . - 376 с.
- 58.Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота: учеб. пособие / под ред. В. В. Безбаха. – М.: Зерцало, 1999. – 280 с.
- 59.Право Европейского союза: учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина. — 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрайт, 2013. –1119 с.
- 60.Романова М. Е., Абрамович В.А., Цеханович Т.Ф. Европейское таможенное право; учеб. пособие / под ред. Х. Херрманна, С. А. Балашенко, Т. Борича, В. А. Гошина.- 2010. - 104 с.
- 61.Романюк Е.И., Дубина А.Ю. Таможенное право ЕС: проблемы и специфика развития / Е.И.Романюк, А.Ю. Дубина // Руснаука. – 2008. -

- [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2008/Pravo/36574.doc.htm
- 62.Стрежнева М.В., Прохоренко И.Л. Управление экономикой в Европейском союзе: институциональные и политические аспекты / М.В. Стрежнева, И.Л. Прохоренко. – М.: ИМЭМО РАН, 2013. – 155 с.
63. Суд Европейских Сообществ. Избранные решения /Под ред. Энтина Л. М. - Москва, издательство НОРМА, 2001. – 400 с.
- 64.Татам А. Право Европейского Союзу / Пер. з англ./ А. Татам.- К.: Абрис, 1998. — 424 с.
- 65.Топорнин Б.Н. Европейское право: учебник / Б.Н. Топорнин - М.: Юристъ, 2001. – 456 с.
- 66.Хартли Т. Основы права Европейского Сообщества: введение в конституционное и административное право Европейского Сообщества / Т.Хартли (Пер. с англ. В.Г. Бенды) – М.: Юнити: Закон и право, Будапешт: Colpi, 1998. – 703 с.
- 67.Черкес М.Ю. Международное право: Учебник / М.Ю.Черкес. – К.: Знание, 2001.
- 68.Четвериков А.О. Институты Европейского Союза / А.О.Четвериков // Глобалистика: Энциклопедия. - М., 2003. - 638с.
- 69.Шемятенков В. Г. Европейская интеграция: учебное пособие / В. Г. Шемятенков. – М.: Междунар. отношения, 2003. – 400 с.
- 70.Энтин Л. М. Актуальные проблемы европейского права / Энтин Л. М., Энтин М. Д., Трыканова С. А., Орина Л. В. - М.: МПСИ, 2008. -168с.
- 71.Энтин Л. М. Право Европейского Союза. Новый этап эволюции: 2009–2017 годы / Л. М. Энтин. — М.: Аксином, 2009. — 304 с.
- 72.Яжборовская И.С. Европейский Союз на путях политической интеграции / И. С. Яжборовская. – М.: Современная экономика и право, 2004. – 120 с.
- 73.Якименко Х.С. Європейський Союз: правова природа об'єднання: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01/Х.С.Якименко. – Харків, 2009. – 229 с.

74. Ben J. M.Terra. Community Customs Law/ J.M.Ben. – Deventer: Kluwer, 1995.
- 75.Graig P. de Burca Gr. EU Law. Texts, Cases, Materials / P.Graig de Gr.Burca. – Oxford: Clarendon Press, 1997. – 980 p.
- 76.Kaczorowska A. European Union law / A. Kaczorowska. – 2nd ed. - by Routledge, 2011. - 977 p.
- 77.Lasok D. The Trade and Customs Law of the European Union / D. Lasok. The Hague, 1998.
- 78.Truel C., Maganaris E., Grigorescu D.- R. The Development of EU Customs Law: from the Community customs code to the Union Customs code / C.Truel, E.Maganaris, D.- R. Grigorescu // Journal of Legal Studies. – Volume 16 Issue 30/2015. - P. 83-106.